PROKURATUUR

RIIGI PEAPROKURÖR

15.03.2022 nr RP-1-2/22/1

Tallinn

MUUDETUD riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60

JUHIS

Eesmärgiga määrata põhimõtted, millest lähtudes on võimalik tagada isikute võrdne kohtlemine ja avaliku menetlushuvi järgimine KrMS §-de 202 ja 203 kohaldamisel, annan KrMS § 213 lg 5 alusel järgmise juhise:

1. Süü suurus

Süü suuruse hindamisel võetakse aluseks KarS-is toodud põhimõtted, eelkõige §-s 57 sätestatu. Arvestatakse isiku panust kuriteo toimepanemisel, tahtluse või ettevaatamatuse astet, tekitatud kahju liiki ja suurust, isiku vanust ja arusaamisvõimet ning seaduseandja sätestatud karistusraame.

2. Kohustused

2.1. Kuriteoga tekitatud hüvitamata kahjude ja tasumata menetluskulude puhul pannakse süüdlasele alati kohustus need prokuröri määratud ulatuses heastada.
(Muudetud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

2.2. [Kehtetu]
(Kehtetuks tunnistatud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

2.3. Kuriteoga seotud kahju puhul, mille osas ei saa esitada kriminaalmenetluses tsiviilhagi, tuleb heastamise tingimused enne menetluse lõpetamist eraldi kokku leppida ja kajastada kriminaaltoimikus.

2.4. Lisaks kohustusele tasuda menetluskulud ja heastada kuriteoga tekitatud kahju prokuröri määratud ulatuses, pannakse süüdlasele KrMS § 202 lg 2 p-des 2-7 sätestatud lisakohustus. *(Muudetud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)*

2.4.1. Rahalise kohustuse, sh sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides tehtava makse, määra osas tuleb lähtuda toimepandud kuriteo asjaoludest ning süüdlase isikust ja tema varalisest võimekusest. Rahalise kohustuse, välja arvatud sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides tehtava makse, alammäär täisealise isiku puhul on pool miinimumpalgast määruse koostamise kuupäeva seisuga.

2.4.2. ÜKT kohaldamisel alla 60 tunni täisealise isiku puhul tuleb seda eraldi põhistada, välja arvatud juhul, kui isikule määratakse lisaks mõni KrMS § 202 lg 2 p-des 4-7 sätestatud lisakohustus.
(Muudetud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

2.4.3. Sotsiaalprogrammi ja sõltuvusravi läbiviija andmed peavad kajastuma kriminaaltoimikus.
(Muudetud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

2.4.4. Lisaks muudele kohustustele tuleb kahtlustatavale määrata alati muu asjakohase kohustusena hoiduda uue samaliigilise kuriteo toimepanemisest.
(Lisatud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

2.5. Kohustuse täitmise tähtaeg on soovitatav määrata lühem kui seaduses ettenähtud tähtaeg, mis annab vajadusel võimaluse kontrollitud ja põhjendatud asjaoludel määrusega pikendada KrMS § 427^1 alusel kohustuse täitmise tähtaega.

2.6. Kui isik ei täida temale pandud kohustusi, uuendatakse KrMS § 202 lg 6 alusel menetlus ühe kuu jooksul. Enne menetluse uuendamist selgitatakse välja kohustuse mittetäitmise põhjused ning antakse isikule võimalus kohustuse koheseks täitmiseks. Kui seejuures ilmnevad KrMS §-s 427^1 sätestatud kohustuse täitmist oluliselt raskendavad asjaolud, otsustatakse määrusega süüdlase nõusolekul talle pandud kohustuse muutmine või kohustusest vabastamine.

2.7. Kui kriminaalmenetlus lõpetatakse kuriteos, mille puhul Tervisekassa on hüvitanud kannatanu ravikulud, esitab prokurör tervisekassale e-posti teel kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia, välja arvatud juhul, kui kannatanu ravikulude hüvitamine on isikule pandud KrMS § 202 lg 2 p-s 1 sätestatud kohustusena.
(Muudetud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

3. Avalik menetlushuvi

3.1. Avalikku menetlushuvi hakatakse KrMS § 202 kohaldamisel hindama alles siis, kui on täidetud juhise p-des 1 ja 2 sätestatud tingimused.

3.2. Avalik menetlushuvi on olemas, kui:

3.2.1. kahtlustatava suhtes on enne uue kuriteo toimepanemist kolme aasta jooksul kriminaalmenetlus otstarbekuse tõttu lõpetatud või kui kahtlustatav on uue kuriteo toimepanemise ajal kohtu poolt määratud katseajal või kui kahtlustataval on kustumata karistus tahtliku kuriteo eest, või
(Muudetud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

3.2.2. teo on toime pannud isik, kellel peavad avaliku ülesande täitmisest tulenevalt olema kõrged kõlbelised omadused või kelle suhtes peab avalikkusel olema kuriteo asjaoludega seonduvalt kõrgendatud usaldus või

3.2.3. kannatanul puuduvad peale kriminaalmenetluse efektiivsed õiguskaitsevahendid.

3.3. Avalik menetlushuvi on olemas alljärgnevates teise astme kuritegudes:

3.3.1. Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased kuriteod.

3.3.2. Isikuvastased kuriteod:

- KarS §-d 115-117, 126-127, 129-132, 133[1]-134, 138-140, 145, 145[1];

- KarS §-dele 120-121 vastava jätkuva perevägivalla puhul või kui kriminaalmenetluse mittelõpetamist nõuavad kannatanu või kuritegu pealt näinud alaealise pereliikme huvid;

- KarS § 143, kui kannatanu on alaealine.

3.3.3. Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod: KarS §-d 151, 161-163.

3.3.4. Kuriteod perekonna ja alaealise vastu: KarS §-d 172-174, 175[1], 178[1]-179.

3.3.5. Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine: KarS § 178, välja arvatud ebaolulises koguses omandamine või hoidmine. Ebaoluliseks koguseks loetakse kuni kümme faili.
(Muudetud riigi peaprokuröri 24.08.2026 käskkirjaga nr RP-1-1/26/60, jõust. 01.09.2026.)

3.3.6. Rahvatervisevastased kuriteod: KarS § 185.

3.3.7. Varavastased kuriteod: KarS §-d 199, 201, 209 - 213, kui tekitatud kahju ületab olulise kahju määra.

3.3.8. Riigivastased kuriteod.

3.3.9. Avaliku rahu vastased kuriteod:

- KarS §-d 258-259, 260^1;

- KarS § 263, kui relvaga või lõhkeainega või lõhkeseadeldisega ähvardamisega on kaasnenud eritalituse väljasõit;

- KarS § 274, kui füüsilist vägivalda on kasutatud riigiametniku suhtes.

3.3.10. Õigusemõistmisevastased kuriteod.

3.3.11. Majandusalased kuriteod:

- KarS §-d 384, 385, 402^1, 402^3, 402^4;

- kui laekumata maksusumma ületab 150 000 eurot;

- kui tagastusnõude suurendamise korral tagastati, tasaarvestati või hüvitati alusetult suurele kahjule vastav summa.

3.3.12. Üldohtlikud kuriteod**:** kui kuriteo tagajärjel on tekitatud oht inimese elule või tervisele.

3.3.13. Liiklusalased kuriteod:

- mootorsõiduki juhi joobeseisundi korral, kui isik ei nõustu osalema sõltuvusravil või sihtotstarbelises sotsiaalprogrammis või andma analüüse alkoholi ja uimastite tarbimise hindamiseks;

- inimese surma või raske tervisekahjustuse põhjustamisel.

3.3.14. Ametialased kuriteod: Eestis või väljaspool Eesti territooriumi toimepandud altkäemaksu andmise, võtmise või vahendamise või mõjuvõimuga kauplemise juhtudel, kui selle teo on toime pannud või selles osalenud Eesti kodanik, Eesti ametiisik või Eestis registreeritud juriidiline isik ning altkäemaksu antakse või vahendatakse välisriigi ametiisikule või mõjuvõimu kasutatakse välisriigi ametiisiku üle.

4. Kriminaalmenetluse lõpetamine KrMS § 203 alusel

Menetlust ei lõpetata kinnipeetavate toime pandud kuritegude osas.

5. Juhise täitmine

5.1. Juhisega vastuolus olevatel juhtudel tuleb lõpetamisel koostada põhistatud määrus, kus muuhulgas tuleb põhistada juhisega vastuolus olevat asjaolu.

5.2. Ühtse menetluspraktika elluviimise eest juhise kohaldamisel vastutab ringkonnaprokuratuuris juhtivprokurör.

5.3. Terves prokuratuuris vastutab ühtse menetluspraktika elluviimise eest juhise kohaldamisel Riigiprokuratuuri järelevalveosakond. Vähemalt üks kord aastas analüüsib Riigiprokuratuuri järelevalveosakond menetluspraktikat kriminaalmenetluse lõpetamisel KrMS §-de 202-203 alusel ja koostab selle kohta kirjaliku kokkuvõtte.

6. Rakendussätted

6.1. Kehtestada juhis alates 21.03.2022.

6.2. Tühistada riigi peaprokuröri juhised 12.04.2007 nr RP-1-4/07/3; 07.10.2008; nr RP-14/08/3 (jõust. 07.10.2008); 23.12.2009 nr RP-1-3/09/5 (jõust. 01.01.2010); 27.06.2014 nr RP-12/14/1 (jõust. 01.07.2014); 01.09.2016 nr RP-1-2/16/1; 31.08.2017 nr RP-1-2/17/1 ja 20.09.2018 nr RP-1-2/18/1.

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Parmas
riigi peaprokurör